громадської безпеки під час проведення масових заходів у різних країнах можна відзначити, що існують різні підходи до ефективного забезпечення цієї діяльності. Вважаємо, що досвід інших країн, зокрема визначених нами, необхідно більш ретельно розглянути, наприклад, на засіданні РНБО України, визначити найбільш результативні та спробувати впровадити їх у національну правоохоронну діяльність. При цьому слід врахувати ті умови, за яких функціонують підрозділи поліції в розвинутих зарубіжних країнах (наприклад, рівень технічного забезпечення, розміри фінансування та ін.).

Література

1. Доценко О.С. Організація управління міліцією громадської безпеки в сучасних умовах: Дис. ... канд. юрид. наук (12.00.07). - К., 2003. - 206 с.

2. Организация деятельности органов внутренних дел зарубежных стран. Управление полициями буржуазных стран / Под ред. Б.С. Крылова. - М.: Академия МВД СССР, 1980. - 159 с.

3. Франция: конституция и законодательные акты. - Прогресс, М. 1987. - 456 с.

4. Code criminale. Dalloz, Paris 1999. 879 p.

5. Заросило В.О. Жандармерія Франції / В.О. Заросило - К.: НАВСУ, 2002 р. - 76 с.

6. Небеський Ю.С. Адміністративно-правові засади охорони громадського порядку та забезпечення безпеки громадян у сучасних умовах: Дис. ... канд. юрид. наук (12.00.07). - Луганськ., 2008. - 242 с.

7. Осипов Ю.И. Зарубежный опыт муниципализации полиции // Муниципальная милиция: проблемы организации и правового обеспечения, зарубежный опыт. - М., 1991. - 333 с.

8. Заросило В.О. Порівняльний аналіз адміністративної діяльності міліції України та поліції зарубіжних країн (Великобританії, США, Канади та Франції): Дис. ... канд. юрид. наук (12.00.07). - К., 2002. - 250 с.

9. Губанов А.В. Полиция зарубежных стран. Организационно-правовые основы, стратегия и тактика деятельности. - М.: МАЭП, 1999. - 288 с.

Березан В. М.
начальник ГШ МВС України,
генерал-майор міліції
Надійшла до редакції: 18.05.2013

УДК 351.755

СУБ'ЄКТИ НАГЛЯДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ЗДІЙСНЕННЯ ПАСПОРТНО-РЕЄСТРАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Загородній А. Ф.

Характеристика суб'єктів наглядової діяльності у сфері здійснення паспортно-реєстраційної системи передбачає визначення їх адміністративно-правового статусу. Адміністративно-правовий статус - одна з центральних правових категорій, яка має неабияке теоретичне й практичне значення, оскільки правовий статус є одним з тих якісних показників, за якими робляться висновки про рівень правової зрілості держави та суспільства.

На думку В.Б. Авер'янова, поняття адміністративно-правового статусу охоплює комплекс конкретно визначених суб'єктивних прав і обов'язків, які закріплені за відповідним суб'єктом нормами адміністративного права [1, 194].

О.М. Музичук пропонує визначати правовий статус суб'єкта адміністративно-правових відносин як систему закріплених у нормативно-правових актах ознак, які визначають його роль, місце й призначення в системі правовідносин, вказують на його відмінність від інших суб'єктів і порядок взаємовідносин між ними [2].

На нашу думку, під адміністративно-правовим статусом суб'єктів наглядової діяльності у сфері здійснення паспортно-реєстраційної системи слід розуміти їхнє положення, становище в системі суспільних відносин і механізмі державного управління, що визначається державою шляхом закріплення в нормах адміністративного законодавства їхніх завдань, функцій, повноважень і відповідальності, які реалізуються зазначеними суб'єктами через відповідні адміністративно-правові управлінські відносини, зокрема ті, що складаються безпосередньо під час їхньої наглядової діяльності у сфері здійснення паспортно-реєстраційної системи.

Метою цієї статті є з'ясування на основі аналізу існуючої нормативно-правової бази та практики її реалізації адміністративно-правового статусу суб'єктів наглядової діяльності у сфері здійснення паспортно-реєстраційної системи.

Адміністративно-правовий статус кожного зі суб'єктів наглядової діяльності за дотриманням правил паспортно-реєстраційної системи залежить від того, яке місце той чи інший суб'єкт посідає в структурі органів державної влади. Елементами адміністративно-правового статусу будь-якого суб'єкту є його завдання, функції, повноваження (права та обов'язки) і відповідальність.

Серед суб'єктів наглядової діяльності у сфері здійснення паспортно-реєстраційної системи в Україні особливе місце займає створена у 2011 році Державна міграційна служба України (далі - ДМС).

ДМС України у своїй діяльності керується Конституцією й законами України, актами Президента України й Кабінету Міністрів України, наказами Міністерства внутрішніх справ України (далі - МВС України), іншими актами законодавства України, дорученнями Президента України та Міністра тощо.

Відповідно до Положення про Державну міграційну службу України основними завданнями ДМС України є: 1) внесення пропозицій щодо формування державної політики у сферах міграції (імміграції та еміграції), зокрема протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів; 2) реалізація державної політики у сферах міграції (імміграції та еміграції), зокрема протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів [3]. На нашу думку, до завдань ДМС України необхідно також віднести: здійснення нагляду за дотриманням законодавства у сферах міграції (імміграції та еміграції), також протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів. Так, наразі, протидія нелегальній міграції відноситься до обов'язків ДМС, проте не передбачена

© А.Ф. Загородній, 2013

як завдання.

Відповідно до покладених на неї завдань ДМС України виконує певні обов'язки, які можна класифікувати за сферами (напрямками) діяльності на: 1) ті, які стосуються загальних положень діяльності ДМС України; 2) ті, які стосуються реєстрації місця проживання та перебування; 3) ті, які стосуються міграції; 4) ті, що стосуються набуття/припинення громадянства.

Слід відзначити, що суттєвим недоліком є відсутність нормативно закріпленого вичерпного переліку обов'язків ДМС. Вважаємо, що до переліку наведених у Положенні про Державну міграційну службу України обов'язків слід додати й такі, як: роз'яснення правил паспортно-реєстраційної системи й відповідальності за порушення законодавства в цій сфері; попередження й припинення порушень паспортно-реєстраційної системи, притягнення винних до відповідальності; здійснення провадження в справах про адміністративні правопорушення, розгляд яких законом покладено на ДМС України тощо. Крім того, з огляду на те, що в Положенні про ДМС України передбачено повноваження ДМС України щодо прийняття рішення лише про скорочення строку перебування іноземців і осіб без громадянства в Україні, слід доповнити його також повноваженням щодо прийняття рішення про подовження строку перебування іноземців і осіб без громадянства в Україні.

ДМС України для виконання покладених на неї завдань має певні права, до яких, на нашу думку, слід додати наступні: перевіряти у фізичних осіб документи, що посвідчують їх особу, а також інші документи для з'ясування питання щодо додержання правил паспортно-реєстраційної системи; на підставах, передбачених законодавством, вилучати в громадян і посадових осіб документи, що мають ознаки підробки, і передавати їх у встановленому порядку за призначенням; складати протоколи про порушення правил паспортно-реєстраційної системи, а також розглядати відповідні справи про адміністративні правопорушення.

Слід звернути увагу на те, що відповідно до ст. 14 Положення про Державну міграційну службу України працівники ДМС України, які виконують завдання з реалізації державної політики у сфері протидії нелегальній (незаконній) міграції, мають право застосовувати заходи фізичного впливу й спеціальні засоби у випадках і порядку, передбачених Законом України "Про міліцію" [3]. На нашу думку, не є коректним використання працівниками ДМС України у своїй діяльності норм ЗУ "Про міліцію", адже за своїм статусом працівники ДМС не є працівниками міліції.

Крім того, слід зауважити, що розвиток законодавства України про центральні та місцеві органи виконавчої влади повинен здійснюватися з урахуванням принципу верховенства закону як акта, що має вищу юридичну силу в системі нормативно-правових актів. Отже, необхідно розробити й прийняти відповідний ЗУ "Про Державну міграційну службу України", в якому визначити статус ДМС України, її завдання, функції та повноваження органів ДМС України, правові основи діяльності, систему органів ДМС України, особливості їх взаємодії з іншими органами влади, особливості проходження служби в органах Державної міграційної служби України, забезпечення їх діяльності, особливості контролю й нагляду за їх діяльністю тощо.

До створення ДМС України державну політику у сферах міграції (імміграції та еміграції), зокрема протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів реалізовували органи внутрішніх справ України. На сьогодні міністр внутрішніх справ України спрямовує й координує діяльність ДМС України, зокрема, відповідно до Указу Президента України "Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України" від 06.04.2011 року № 383 має значні повноваження у сфері паспортно-реєстраційної системи та протидії нелегальній міграції [4].

Особливе місце серед органів внутрішніх справ займає міліція. Згідно з Указом Президента України від 6 квітня 2011 року № 405 „Питання Державної міграційної служби України" [3] у системі Міністерства внутрішніх справ України для забезпечення виконання покладених на ДМС України завдань з реалізації державної політики у сфері протидії нелегальній міграції, а також притягнення до адміністративної відповідальності за порушення законодавства у сфері реєстрації фізичних осіб, видачі документів, що посвідчують особу й підтверджують громадянство, було створено підрозділ міліції міграційного контролю, який функціонально було підпорядковано ДМС України. Однак правовий статус міліції міграційного контролю залишався невизначеним.

Після ліквідації у 2013 році міліції міграційного контролю, ДМС України стала єдиним суб'єктом нагляду за дотриманням міграційного законодавства, але будучи цивільною структурою, не спроможна ефективно виконувати функції, пов'язані з протидією нелегальній міграції, оскільки не є суб'єктом оперативно-розшукової діяльності, не має повноважень на затримання правопорушників міграційного законодавства. З іншого боку, працівники міліції не мають належного впливу на іноземців-порушників, оскільки на законодавчому рівні ці функції передані ДМС України.

Слід підкреслити, що не зважаючи на ліквідацію міліції міграційного контролю, адміністративний нагляд за дотриманням правил паспортно-реєстраційної системи взагалі та зокрема протидії нелегальній міграції продовжують здійснювати суб'єкти адміністративного нагляду в системі міліції. До них відносяться дільничні інспектори міліції, патрульно-постова служба міліції, чергові частини міліції тощо.

Безпосередньо функція нагляду за дотриманням правил паспортно-реєстраційної системи на співробітників міліції не покладається, адже у 2012 році із ЗУ "Про міліцію" було виключено п. 14 ст. 10, згідно з яким на працівників міліції було покладено обов'язок щодо контролю за додержанням громадянами й посадовими особами встановлених законодавством правил паспортної системи, в'їзду, виїзду, перебування в Україні й транзитного проїзду через її територію іноземців і осіб без громадянства. Однак працівники міліції при безпосередньому виявленні порушень правил паспортно-реєстраційної системи під час виконання інших своїх функцій все одно зобов'язані відреагувати відповідним чином на правопорушення.

Одним з підрозділів міліції, що відіграє значну роль у здійсненні нагляду за дотриманням правил паспортно-реєстраційної системи є служба дільничних інспекторів міліції. Так, відповідно до Положення про службу дільничних інспекторів міліції в системі Міністерства внутрішніх справ України дільничний інспектор міліції повинен попереджувати, виявляти й припиняти адміністративні правопорушення, здійснювати

в межах своїх повноважень провадження в справах про адміністративні правопорушення. При виявленні на території адміністративної дільниці інших порушень, реагування на які не належить до компетенції органів внутрішніх справ, інформувати про це органи державної влади та місцевого самоврядування [5].

Слід звернути увагу, що раніше наглядові повноваження дільничного інспектора за дотриманням правил паспортно-реєстраційної системи, зокрема за своєчасним виїздом з України іноземців і осіб без громадянства, було передбачено в Інструкції про порядок продовження терміну перебування в Україні іноземців і осіб без громадянства, затвердженої наказом МВС України від 01 грудня 2003 р. № 1456 [6]. З метою контролю за своєчасним виїздом з України іноземців і осіб без громадянства протягом тижня після закінчення строку перебування їх в Україні органами ДМС України за місцем їхнього проживання надсилалось повідомлення відповідному підрозділу дільничних інспекторів міліції для здійснення перевірки. Проте зазначена Інструкція втратила чинність і на сьогодні окреслене питання врегульовано Наказом МВС України від 25.04.2012 року № 363 "Про затвердження Порядку розгляду заяв іноземців та осіб без громадянства про продовження строку перебування на території України" [7], в якому відсутня пряма вказівка щодо наглядових повноважень дільничних інспекторів міліції, наразі саме приймаюча сторона зобов'язана письмово повідомити про виїзд іноземця чи особи без громадянства за межі України або зміну ним місця проживання. Цікаво, що відповідальність за невиконання цього обов'язку не передбачена.

Крім того, залишається неврегульованим питання: хто та за допомогою яких заходів здійснює встановлення місцезнаходження іноземця чи особи без громадянства. На нашу думку, зазначене завдання повинно ставати перед підрозділами ДМС України, якій, проте, без ліквідованих підрозділів міліції міграційного контролю не вистачає повноважень у цій сфері. У такому разі доцільним є сприяння служби дільничних інспекторів міліції.

Взагалі, на нашу думку, недоцільним є вилучення з повноважень дільничних інспекторів міліції обов'язків щодо ведення обліку іноземців, які постійно проживають на території, що ними обслуговується, здійснення перевірки їх фактичного проживання, своєчасності виїзду з місця проживання іноземців після закінчення терміну реєстрації тощо. Адже хто як не дільничний інспектор міліції, який по праву вважається "начальником міліції" на своїй дільниці, зможе більш ефективно здійснювати нагляд за дотриманням правил паспортно-реєстраційної системи на території, яку він знає досконало. Протидія нелегальній міграції без постійного залучення служби дільничних інспекторів міліції ризикує бути малоефективною.

Активну участь у здійсненні нагляду за дотриманням правил паспортно-реєстраційної системи беруть також чергові по міськрайоргану внутрішніх справ. Відповідно до Інструкції з організації діяльності чергових частин органів і підрозділів внутрішніх справ України в разі доставляння до чергової частини іноземців, які не мають дипломатичного, консульського чи іншого імунітету, черговий повинен перевірити законність перебування цієї особи на території України та провести розгляд обставин щодо доставленого відповідно до чинного законодавства [8].

Взагалі слід зазначити, що наглядова діяльність міліції за дотриманням правил паспортно-реєстраційної системи є недостатньо ефективною. Це зумовлено, поміж іншим, відсутністю спеціального нормативно-правового акта, який би визначав повноваження працівників міліції у сфері адміністративного нагляду за дотриманням правил паспортно-реєстраційної системи, об'єкт і предмет перевірки, розподіл повноважень між службами та підрозділами міліції в цій сфері. Крім того, таке завдання, як "здійснення адміністративного нагляду за дотриманням правил паспортно-реєстраційної системи" не закріплено в жодному нормативно-правовому акті, що визначає правовий статус служби дільничних інспекторів міліції, патрульної служби та інших підрозділів міліції, і, як наслідок, відсутність, ефективної діяльності в цій сфері.

Серед інших суб'єктів контролю та нагляду за дотриманням правил паспортно-реєстраційної системи слід виокремити Державну прикордонну службу України, Державну митну службу України, Міністерство закордонних справ, Міністерство юстиції України.

Серед наглядових функцій Державної прикордонної служби України у сфері паспортно-реєстраційної системи слід відмітити: здійснення в установленому порядку прикордонного контролю й пропуску через державний кордон України осіб, транспортних засобів, вантажів, а також виявлення й припинення випадків незаконного їх переміщення; протидія незаконній міграції на державному кордоні України та в межах контрольованих прикордонних районів [9].

На підставі аналізу ст. 19 ЗУ "Про Державну прикордонну службу України" можна дійти висновку, що серед обов'язків Державної прикордонної служби України є ряд таких, що стосуються сфери нагляду за дотриманням правил паспортно-реєстраційної системи. Відповідно до ст. 20 ЗУ "Про Держану прикордонну службу України" органам, підрозділам, військовослужбовцям, а також працівникам Державної прикордонної служби України, які відповідно до їх службових обов'язків можуть залучатися до оперативно-службової діяльності, для виконання покладених на Державну прикордонну службу України наглядових функцій у паспортно-реєстраційній сфері надаються певні права.

На особливу увагу заслуговує те, що функції щодо здійснення оперативно-розшукової діяльності у сфері протидії нелегальній міграції наразі цілком виправдано належать оперативним підрозділам Державної прикордонної служби України.

Слід зазначити, що Державна митна служба України як центральний орган виконавчої влади безпосередньо не здійснює нагляд у сфері паспортно-реєстраційної системи. Проте ця служба сприяє протидії нелегальній міграції під час виконання своїх завдань. Так, одним із завдань Держмитслужби є боротьба з контрабандою, здійснення заходів щодо запобігання порушенню митних правил. Для виконання цього завдання працівники зазначеної служби мають право здійснювати огляд транспортних засобів і вантажу, під час якого можуть бути виявлені особи, які намагаються протиправно в'їхати/виїхати з країни.

Певну роль у здійсненні нагляду за дотриманням правил паспортно-реєстраційної системи відіграє Міністерство закордонних справ (далі - МЗС України). Серед повноважень МЗС у паспортно-реєстраційній сфері слід відзначити наступні: реєструє національні паспорти

й видає службові картки посадовим особам міжнародних організацій, які прибувають в Україну в службових справах, співробітникам представництв цих організацій в Україні, а також співробітникам представництв держав; реєструє національні паспорти й видає службові картки співробітникам відомств іноземних справ закордонних країн, які прибули в Україну в службових справах і мають дипломатичний або службовий паспорт, і членам їх родин; розробляє та затверджує правила ведення обліку громадян України, які постійно проживають або тимчасово перебувають за кордоном; веде консульський облік громадян України, які постійно проживають або тимчасово перебувають за кордоном та ін.

МЗС України здійснює свої повноваження безпосередньо та через представництва МЗС України на території України, закордонні дипломатичні установи України, підприємства, установи й організації, що належать до сфери його управління. Відповідно до Положення про Міністерство закордонних справ України одним із завдань МЗС України є організація й здійснення в Україні та за кордоном консульської роботи, яка поміж іншим пов'язана зі здійсненням нагляду за дотриманням правил паспортно-реєстраційної системи в Україні [10].

Так, відповідно до Указу Президента України "Про консульський статус України" консульські установи України захищають за кордоном права та інтереси України, юридичних осіб і громадян України. Безпосередньо консули мають наступні повноваження в паспортно-реєстраційній сфері: ведуть облік громадян України, які постійно проживають або тимчасово перебувають в їх консульському окрузі; видають паспорти громадян України для виїзду за кордон, продовжують строк їх дії та вносять до них зміни; видають, погашають візи на в'їзд в Україну, виїзд з України й транзитний проїзд через територію України тощо [11].

Ще одним центральним органом виконавчої влади, що має певні наглядові повноваження в паспортно-реєстраційній сфері, є Міністерство юстиції України (далі - Мін'юст України). Так, відповідно до Указу Президента України "Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України" від 06.04.2011 року № 395 [12] Мін'юст України є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади з питань державної реєстрації актів цивільного стану.

Слід зазначити, що для реєстрації певних актів цивільного стану, зокрема факту народження та смерті, встановлено певні терміни, за дотриманням яких повинні здійснювати нагляд органи державної реєстрації актів цивільного стану, що функціонують як структурний елемент Міністерства юстиції України та за порушення яких настає відповідальність. Так, відповідно до ст. 144 Сімейного кодексу України батьки зобов'язані невідкладно, але не пізніше одного місяця від дня народження дитини, зареєструвати народження дитини в державному органі реєстрації актів цивільного стану [13]. Невиконання цього обов'язку є підставою для покладення на них відповідальності, передбаченої ст. 212[1] "Повідомлення неправдивих відомостей державним органам реєстрації актів цивільного стану та несвоєчасна реєстрація народження дитини" КУпАП [14]. Реєстрація народження дитини засвідчується Свідоцтвом про народження, зразок якого затверджено Постановою Кабінету міністрів України "Про затвердження зразків актових записів цивільного стану, описів та зразків бланків свідоцтв про державну реєстрацію актів цивільного стану" від 10 листопада 2010 року № 1025 [15].

Проте відповідно до Закону України "Про Єдиний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус" свідоцтво про народження відсутнє в Переліку документів, що посвідчують особу й підтверджують громадянство України. Передбачається, що з народження фізичній особі має видаватись паспорт, що містить біометричні дані особи, отже, необхідність отримання свідоцтва про народження відсутня. Перехідні положення вказаного закону містять вказівку щодо того, що документи, які посвідчують особу, підтверджують громадянство України чи спеціальний статус особи, видані до дня набрання чинності цим Законом, є чинними до закінчення строку їх дії та не підлягають обов'язковій заміні. Проте в цьому законі відсутнє положення щодо продовження існування системи видачі свідоцтва про народження до тих пір, поки не буде запроваджена система видачі біометричних паспортів з народження, що на нашу думку, породжує певні правові колізії. Адже з моменту набрання чинності цим законом свідоцтво про народження не є документом, що посвідчує особу та підтверджує громадянство. Зазначена правова колізія, на наш погляд, повинна бути вирішена шляхом доповнення Перехідних положень Закону України "Про Єдиний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус" нормою, що передбачатиме віднесення свідоцтва про народження до переліку документів, що посвідчують особу й підтверджують громадянство України, до моменту практичного запровадження видачі паспортів громадян України з народження.

Крім того, слід зазначити, що крім суб'єктів, які здійснюють нагляд за дотриманням правил паспортно-реєстраційної системи та протидії нелегальній міграції, існують органи й служби, які безпосередньо не займаються адміністративно-наглядовою діяльністю в зазначеній сфері, проте сприяють такій діяльності спеціально уповноважених суб'єктів, наприклад, Міністерство фінансів України. До того ж певну роль в забезпеченні дотримання правил паспортно-реєстраційної системи та протидії нелегальній міграції відіграють різні організації, установи й підприємства різних форм власності, засоби масової інформації тощо, які також можуть, а й іноді зобов'язані сприяти зазначеним суб'єктам нагляду, наприклад, заклади освіти та охорони здоров'я.

Як підсумок, слід зазначити, що не зважаючи на те, що на сьогодні зроблено значний крок вперед щодо удосконалення наглядової діяльності органів державної влади щодо дотримання правил паспортно-реєстраційної системи, зокрема створено службу, яка є координуючою із зазначених питань, залишається досить значна кількість організаційних непорозумінь і правових колізій, які потребують термінового вирішення.

Література

1. Адміністративне право України. Академічний курс: підручник: у 2 т. Т. 1: Загальна частина / редкол.: В.Б. Авер'янов (голова) та ін. - К.: Юрид. Думка, 2004. - 584 с.

2. Музичук О.М. Уточнення сутності категорії "правовий статус" суб'єкта адміністративно-правових відносин та його елементного складу [Електронний ресурс] /О.М. Музичук // Форум права. Електронне наукове фахове видання. - 2008. - № 1. - С. 316-321. - Режим

доступу: www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/index.htm.

3. Указ Президента України "Питання Державної міграційної служби України" від 06.04.2011 року № 405. - [Електронний ресурс]: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/405/2011.

4. Указ Президента України "Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України" від 06.04.2011 року № 383. - [Електронний ресурс]: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/383/2011/print1349287685212835.

5. Наказ МВС України "Про затвердження Положення про службу дільничних інспекторів міліції" від 11.11.2010 р. № 550. - [Електронний ресурс]: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1219-10/print1349287685212835.

6. Наказ МВС України "Про затвердження Інструкції про порядок продовження терміну перебування в Україні іноземців та осіб без громадянства" від 01 грудня 2003 р. № 1456. - [Електронний ресурс]: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1180-03.

7. Наказ МВС України "Про затвердження Порядку розгляду заяв іноземців та осіб без громадянства про продовження строку перебування на території України" від 25.04.2012 року № 363. - [Електронний ресурс]: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0778-12.

8. Наказ МВС України "Про затвердження Інструкції з організації діяльності чергових частин органів і підрозділів внутрішніх справ України, направленої на захист інтересів суспільства і держави від протиправних посягань" від 28.04.2009 року № 181. - [Електронний ресурс]: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0786-09/print1362044190636950.

9. Закон України "Про Державну прикордонну службу України" від 03.04.2003 № 661. - [Електронний ресурс]: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/661-15.

10. Указ Президента України "Про Положення про Міністерство закордонних справ України" від 06 квітня 2011 року № 381. - [Електронний ресурс]: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/381/2011/print1362044190636950.

11. Указ Президента України "Про консульський статус України" від 02.04.1994 № 127. - [Електронний ресурс]: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/127/94.

12. Указ Президента України "Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України" від 06.04.2011 року № 395. - [Електронний ресурс]: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/395/2011.

13. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 року (із наступними змінами та доповненнями). - [Електронний ресурс]: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2947-14.

14. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 року (із наступними змінами та доповненнями). - [Електронний ресурс]: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80731-10/print1362044190636950.

15. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження зразків актових записів цивільного стану, описів та зразків бланків свідоцтв про державну реєстрацію актів цивільного стану" від 10 листопада 2010 року № 1025. - [Електронний ресурс]: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1025-2010-%D0%BF.

Загородній А.Ф.
здобувач ОДУВС
Надійшла до редакції: 07.06.2013

УДК 351.74

ДОКАЗИ В АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Калаянов Д. П.

Адміністративно-юрисдикційна діяльність правоохоронних органів - це одна з важливих складових частин адміністративного процесу, змістом якої є визначений законом порядок здійснення процесуальної діяльності, пов'язаної з виявленням, припиненням правопорушень, порушенням, розслідуванням, розглядом і вирішенням справ про адміністративні правопорушення, винесенням законних і об'єктивних постанов та їх виконанням.

Доказами в справі про адміністративні правопорушення згідно зі статтею 251 кодексу України про адміністративні правопорушення (далі КУАП) є будь-які фактичні дані, на основі яких у визначеному законом порядку орган (посадова особа) встановлює наявність чи відсутність адміністративного правопорушення, винність цієї особи в його вчиненні та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи [1]. Ці дані встановлюються протоколом про адміністративне правопорушення, поясненнями особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, потерпілих, свідків, висновком експерта, речовими доказами, показаннями технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- й кінозйомки, відеозапису чи засобів фото- й кінозйомки, відеозапису, які використовуються при нагляді за виконанням правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху, протоколом про вилучення речей і документів, а також іншими документами.

Суб'єкти адміністративної юрисдикції обов'язково проводять оцінку доказів у справі про адміністративне правопорушення. Ця оцінка є правовою й може даватися тільки уповноваженими суб'єктами. Стаття 252 КУАП визначає, що орган (посадова особа) оцінює докази за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному й об'єктивному дослідженні всіх обставин справи в їх сукупності, керуючись законом і правосвідомістю.

Безпосереднім і єдиним засобом пізнання істини в адміністративно-юрисдикційній діяльності правоохоронних органів у справах про адміністративні правопорушення є юридичні докази, що визначаються в юридичній літературі як фактичні дані, які використовуються для встановлення обставин справи відповідно до принципу об'єктивної істини.

Значне місце в процесі доказування та зборі доказів займає наявна доказова інформація щодо вчиненого адміністративного правопорушення: час, місце, обставини, шкідливі наслідки, винність особи, наявність чи відсутність предметів, речей чи документів, які можуть бути доказами при розгляді справи, свідків, технічних засобів, за допомогою яких можуть фіксуватися протиправні дії тощо.

Інформація може розглядатися як доказ за наявності двох умов.

По-перше, вона містить дані про наявність або відсут-

© Д.П. Калаянов, 2013